

УДК 331.522.546.56:332.02

А. М. Пузач,
д. держ. упр., професор, декан інженерно-технологічного факультету,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5586-424X>
В. А. Пузач,
здобувач вищої освіти, Університет митної справи та фінансів
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-9907-7343>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.7.87

ТРАНЗИТ РОБОЧОЇ СИЛИ В МІЖНАРОДНІЙ МІГРАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ

A. Puhach,
Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Dean of the Faculty of Engineering
and Technology, Dnipro State Agrarian and Economic University
V. Puhach,
Student, University of customs and finance

LABOR TRANSIT IN THE INTERNATIONAL MIGRATION SYSTEM

В статті розглянуто особливості формування транзиту робочої сили в міжнародній міграційній системі. Доведено, що активізація міграційного руху населення до країн ЄС зумовлена великим осередком трудового потенціалу, який не користується попитом на внутрішньому ринку праці. Обґрунтовано комплексний підхід до аналізу транзиту робочої сили та її життєвого циклу в міжнародній міграційній системі держави з урахуванням стимулюючих та дестимулюючих факторів формування відтворювального процесу працездатності населення та зміною міжнародних відносин суспільства. З позиції інституційно-управлінського підходу визначено структуру традиційного (одностороннього) транзиту робочої сили в міжнародній міграційній системі. Представлено рівень інтенсивності міграційних процесів в конкретному транзиті робочої сили. Визначено критерії та граничні межі відмінностей структури транзиту робочої сили в міжнародній міграційній системі. Доведено та оцінено зв'язок між факторами міжнародних відносин і показниками міграції населення України та країни ЄС.

The article examines the features of the formation of labor transit in the international migration system, which is directly related to changes in international relations. It is proven that the intensification of the migration movement of the population to the EU countries is due to a large center of labor potential that is not in demand on the domestic labor market. A comprehensive approach to the analysis of labor transit and its life cycle in the international migration system of the state is substantiated, taking into account the stimulating and discouraging factors of the formation of the reproductive process of the population's working capacity with changes in international relations in society. From the standpoint of the institutional and managerial approach, the structure of traditional (unilateral) labor transit in the international migration system is determined. The level of intensity of migration processes in a specific labor transit is presented. The criteria and limits of differences in the structure of labor transit in the international migration system are determined. Indicators of structural change in labor transit in the international migration system are formed and

generalized. The indicators of demographic reproduction and the coefficient of natural and qualitative migration growth in Ukraine and the EU countries are analyzed, and the geographical structure of emigration is also assessed. International relations in the labor market of Ukraine and the EU countries are studied. The connection between the factors of international relations and indicators of migration of the population of Ukraine and the EU countries is proven and assessed. It is proposed to determine the working capacity of migrants in the donor country and the impact of its level on the growth of the GDP of the recipient country.

Ключові слова: міжнародна міграційна система, робоча сила, міжнародні відносини, демографія, міграційні процеси.

Key words: international migration system, labor force, international relations, demography, migration processes.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розвиток економіки відбувається в умовах інформатизації, зростання цінності знань, прискорення технічного прогресу у світі та перманентних змін у структурі виробництва. Це можна побачити у взаємозв'язку між основними економічними підсистемами, однією з яких є транзит робочої сили в системі міжнародної міграції. Здебільшого структурні зміни в економіці характеризуються глибокими кількісними та якісними перетвореннями, які, з одного боку, відкривають нові можливості для створення інноваційних видів зайнятості, з іншого — зумовлюють прискорення відтворення та зміну соціально-трудових відносин.

Проте проблема невідповідності компетенцій працівників потребам робочих місць, освітньо-кваліфікаційний дисбаланс між попитом і пропозицією робочої сили, нерегульованість безперервної освіти, недосконалість системи соціальної підтримки вразливих верств населення призводять до серйозних обмежень транзиту робочої сили (ТРС), які потребують удосконалення за допомогою механізмів регулювання соціально-трудових відносин, спрямованих на забезпечення гнучкості зайнятості в міжнародному середовищі. Міжнародна міграція робочої сили — складне явище, зумовлене дією соціально-економічних, політичних, соціально-культурних та інших чинників. В останні десятиліття країни, що розвиваються, залишаються найбільшими донорами глобального процесу зовнішньої міграції робочої сили, оскільки якісні характеристики сучасного міграційного процесу (зростаюча індивідуалізація культурного, соціального та економічного життя мігрантів, зниження дискримінаційних бар'єрів у приймаючих суспільствах, зростання сегментації спільнот мігрантів за способом життя, цінностями, інтересами та практиками дозвілля) поширюють циклічність транскордонного руху населення, який стає дедалі помітнішим.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження мігрантської спільноти в ЄС зумовлене зростанням залученості населення країн, що розвиваються, до європейського життя, а отже, необхідністю зміни в міжнародних відносинах таких груп та можли-

востей їх розвитку в контексті сучасних міграційних тенденцій з метою формування механізмів реалізації транзиту робочої сили та міграційної політики, спрямованої на її підтримку. Ефективність дослідження міграційних спільнот у країнах, що розвиваються, в таких аспектах, як особливості інтеграції в приймаючі суспільства; соціальні зв'язки всередині них; обіг різноманітних ресурсів у мережах взаємопідтримки мігрантів; обмежена суспільна довіра серед мігрантів; механізми колективної дії мігрантів, наголошується в працях І. Кравченко [5], Є. Лібанова [6], Ю.В. Маршавін [8], Л. Шаульська [12]. Зростання диференціації спільнот у сучасному світі залежно від їх ресурсів у контексті дослідження транзиту робочої сили через структурні зміни у зайнятості мігрантів обгрунтовували Д. Ацемоглу, Дж. Пішке [13], Дж. Ахокас [14], Дж. Аллен, Р. Ван дер Велдер [16], Т. Дауер. [17], П. Долтон, А. Віньоль [18].

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

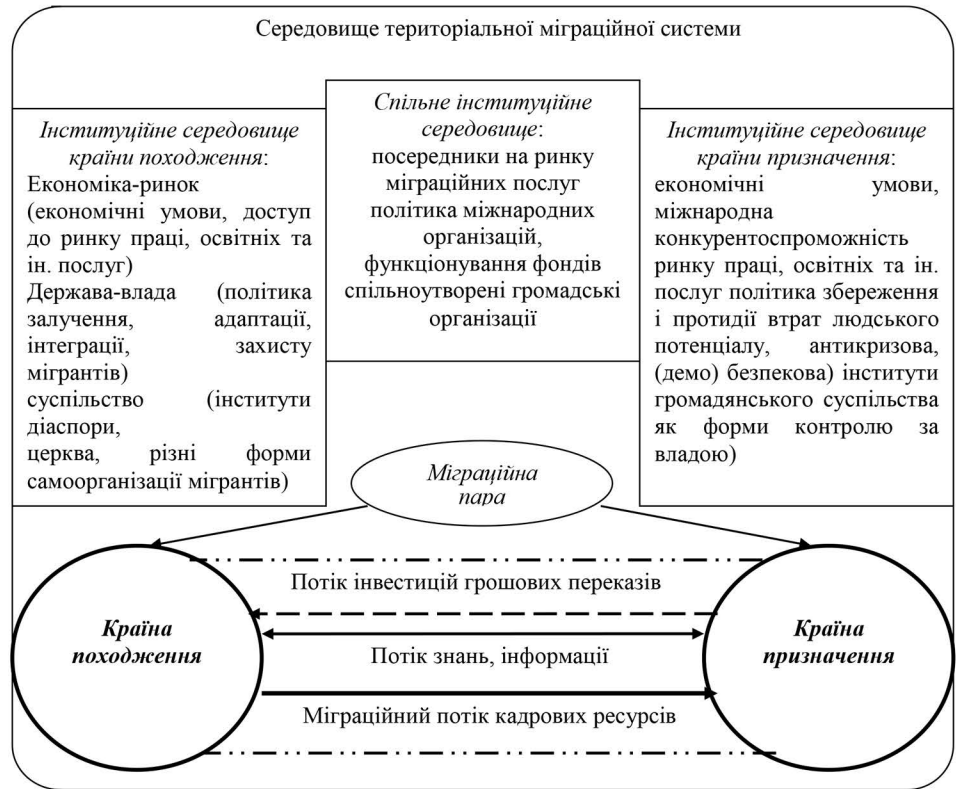
Метою статті є визначення особливостей формування транзиту робочої сили (ТРС) в міжнародній міграційній системі, яка безпосередньо пов'язана з змінами в міжнародних відносинах України та країн ЄС.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Передумовою і чинником формування ТРС в міжнародній міграційній системі є двосторонній характер способу реалізації комплексної потреби трудового населення в організації своєї життєдіяльності, який проявляється у просторі та часі, через виникнення особливого виду трансакційних витрат, пов'язаних з подоланням різниці між фізичним місцем постійного проживання і фізичним місцем реалізації економічної активності (економічної діяльності) [7]. При цьому, спеціальні передумови ТРС в міграційній системі носять адресний характер і мають чітко виражені просторово-часові горизонти дії. До їх числа відносять спільність території проживання мігрантів, систему їх розселення (мережу поселень), міграційно обумовлену інфраструктуру, час і тривалість міграційних переміщень, єдність цілей та механізмів регулювання міграційної ситуації. Загальні і спеціальні передумови є по суті факторами-стимуляторами формування ТРС.

Слід сказати, що поряд з останніми є чимало чинників з протилежним знаком дії, так званих чинників дестимуляторів, які стримують ТРС (відсутність цивілізованого ринку житла для трудових мігрантів, недосконалість систем найму робочої сили з числа трудових мігрантів, — інститут реєстрації, низька територіальна та професійно-кваліфікаційна мобільність робочої сили, практика покарань господарюючих суб'єктів за залучення робочої сили з числа трудових мігрантів, якщо робота може виконуватися місцевим населенням тощо) [10]. На фоні надзвичайно швидкого руйнування традиційних економічних і соціальних зв'язків, витіснення людей зі звичного способу життя, ТРС показують, чому з'являються нові мобільні групи носіїв трудового потенціалу, котрі власне через міграцію реалізують цілі підвищення економічного добробуту [7].

Структуру традиційного (одностороннього) ТРС в міжнародній міграційній системі (ММС) за інституційно-управлінським підходом представлено на рис. 1. Так, генеральним чинником формування та розвитку сучасного ТРС в ММС є не просто потреба населення у зміні місця його проживання, а зміні місця його доступу до праці [10]. Суть концепції ТРС в міжнародній міграційній системі полягає у тому, що у країнах (регіонах) з надлишковою робочою силою спостерігається низька заробітна плата, високий рівень безробіття, тоді як регіони з недостатньою робочою

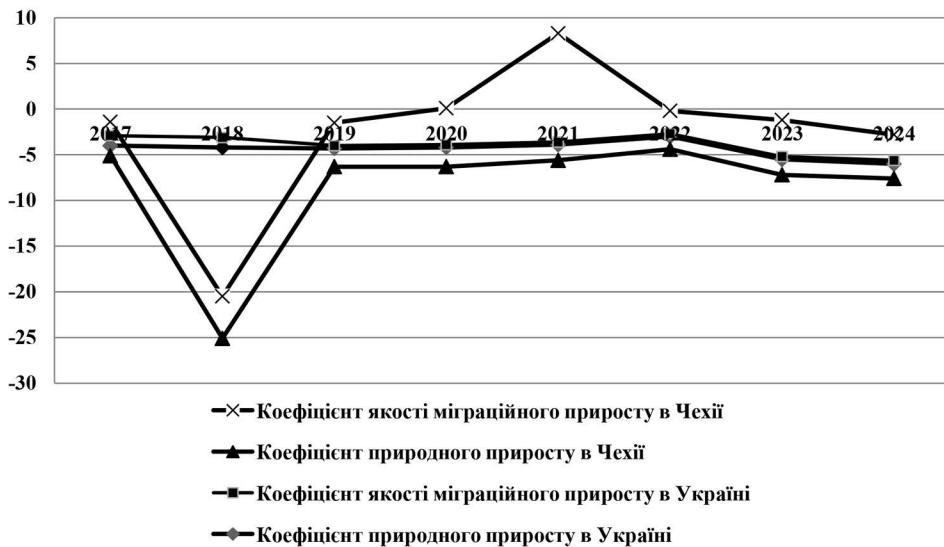

Рис. 1. Структура інституційно-управлінського підходу до традиційного (одностороннього) ТРС в міжнародній міграційній системі

Джерело: побудовано за даними [10].

силою характеризуються високим рівнем зарплати. Розмір заробітної плати виступає як основний міграційний мотив (чинник виштовхування) у регіонах походження мігрантів і основний фактор тяжіння у регіонах призначення.

У результаті нерівномірності двох міграційних систем ТРС виникають інтенсивні потоки мігрантів між двома країнами міграційної пари в межах визначеного між учасниками ТРС на законодавчому рівні міграційного коридору. У країні, яка поглинає працездатні кадрові

Рис. 2. Загальний коефіцієнт природного та якісного міграційного приросту в Україні та Німеччини за 2017–2024 рр.

Джерело: розраховано за даними [1; 4; 9; 15].

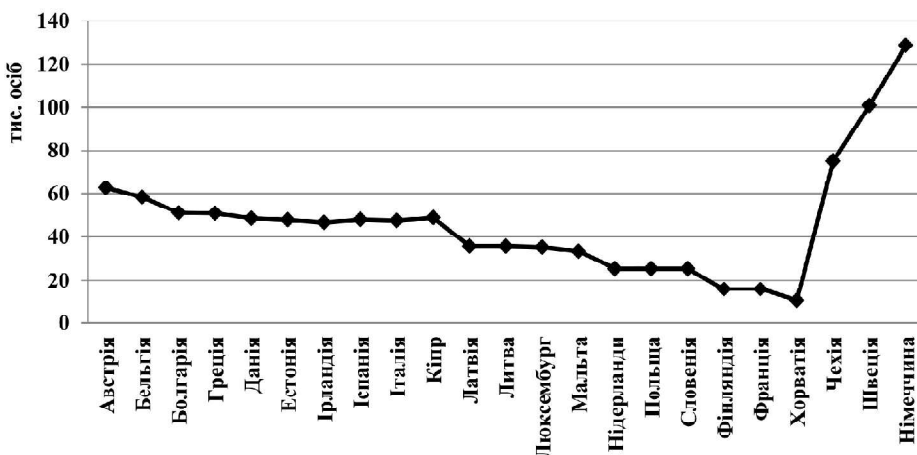

Рис. 3. Абсолютне відхилення кількості прибулих мігрантів з України до країн ЄС за 2022–2024 рр., тис. осіб

Джерело: побудовано за даними [4].

ресурси, поступово розростається міграційна мережа, формується відповідна інфраструктура та умови для розвитку конкретної ТРС.

У результаті перерозподілу населення зменшується пропозиція працездатних ресурсів та підвищується зарплата у бідних на капітал країнах, у той час як у багатих на капітал країнах відбуваються протилежні процеси. Потоки інвестицій рухаються у протилежний бік від потоків трудових мігрантів, а саме з багатих на капітал країн до бідних. Фактором, що приваблює інвестиції, виступає підвищений, за міжнародними стандартами, темп прибутків із капіталу у бідних країнах. Рух капіталу включає також трудовий капітал, тобто переміщення висококваліфікованих працівників із багатих до бідних на капітал країн, які сподіваються отримати високі прибутки зі своїх навичок у бідному на трудовий капітал оточенні [2]. Міграція населення та інвестицій між двома країнами міграційної пари відбувається в межах певного міграційного коридору, який визначають на законодавчому рівні держави-учасники ТРС.

Розвиток інформаційних технологій в умовах поширення глобалізації, нові способи та філософія життя спричинили трансформацію демографічної поведінку населення, що призвело до скорочення темпів народ-

жуваності та зростання частки старшого населення та загострення кризи країнах ЄС. Україна та Німеччини мають схожі тенденції розвитку економіки. Інтенсивність скорочення чисельності населення України за рахунок від'ємного приросту коефіцієнта природного відтворення у 4 рази вища, ніж у Чехії (рис. 2).

Міграційна система Німеччини, поглинаючи значну частину світових працездатних кадрових ресурсів, характеризується багатовекторними інтенсивними міграційними потоками та складною структурою. Близько 75% іноземців, які пра-

целаштовані на території Німеччини з країн ЄС, 16% — країн Азії та близько 5% — з Африки. Як наслідок, за рахунок міграційної активності населення в Німеччині порушується структура транзиту робочої сили країни та підвищується ризик виникнення міжетнічних непорозумінь та конфліктів, які не сприяють ефективному функціонуванню ТРС національного чи регіонального рівня [8]. Зважаючи, що середній вік постійного населення Німеччини 45 років, іноземні громадяни мають позитивний вплив на демографічне відтворення у частині збереження трудового потенціалу населення, покращення вікової структури, а також стимулювання зростання репродуктивного потенціалу.

Територіальний аналіз абсолютного відхилення кількості прибулих мігрантів з України до країн ЄС за 2022–2024 рр. (рис. 3).

Разом зі зміною структури транзиту робочої сили змінився географічний вектор української закордонної міграції в бік західного спрямування (рис. 4).

В цілому, в Україні протягом 2017–2024 рр. частка мігрантів з України, що виїжджають на постійне працелаштування в країни ЄС, зросла в 2.6 разів. У структурі трудової еміграції частка осіб, які виїжджають з України в Польщу, Словенію, Фінляндію, Хорватію в період

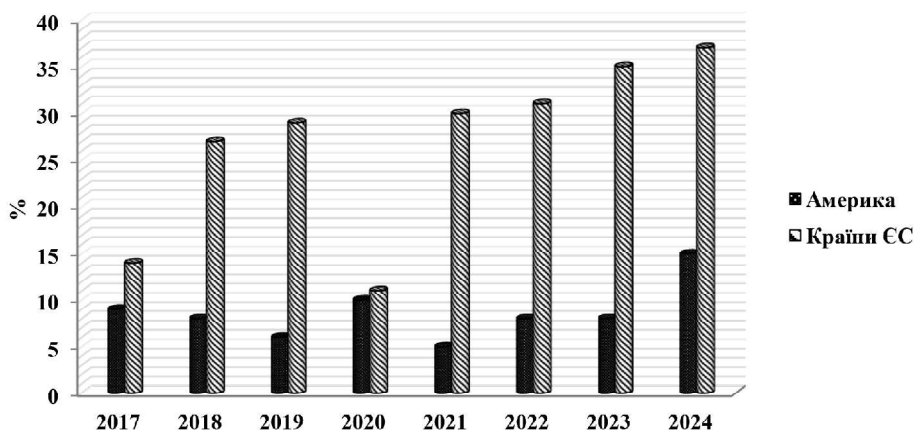

Рис. 4. Географічна структура еміграції працездатних кадрових ресурсів України, 2017–2024 рр., %

Джерело: побудовано за даними [4].

2017—2024 рр. зменшилась удвічі, з 40% у 2022 р. до 20% у 2024 р. Частка активності еміграційного процесу працездатних кадрових ресурсів до Америки у 2017—2024 рр. збільшилась на 66,7%.

Швеція займає друге місце після Німеччини в списку найбільш бажаних країн трудової міграції [4; 9]. При цьому, основним pull-фактором (фактором притягування) українських мігрантів є порівняно високі значення показників оплати праці у країнах-реципієнтів. Так, характерною рисою німецького ринку праці є постійне зростання потреб у кадрах. Так, лише за 2022—2024 рр. чисельність вакансій зростає більш ніж на 25%, тобто до 1.174 тис. осіб [4; 9]. Основним фактором тяжіння працездатних кадрових ресурсів у Німеччині є поллярність рівня оплати праці українців — перевищує майже у 5.0 разів даний показник в Україні (табл. 1).

Кризовий стан ринку праці в Україні у зв'язку із повномасштабним вторгненням країни-агресора на територію країни призвів до погіршення кон'юнктури в економіці в цілому, зменшення купівельної спроможності населення, значного рівня інфляції, нестабільності фінансового та валютного ринків, посилення конкуренції на ринку праці, поширення тіньової зайнятості з 3.0 млн осіб у 2020 р. до 4.3 млн осіб у 2024 р. Ревальвація національної валюти у 2022—2024 рр. призвели до припинення зростання середньої заробітної плати в Україні по відношенню в євро в 4,3 разів, в той час як у Німеччині — на 24%. Це свідчить про наростання розривів в рівнях оплати праці та зростання ролі даного чинника у формуванні німецько-українського міграційного потоку.

Середній рівень заробітку німецьких українських мігрантів коливається у межах 35-40% від заробітку звичайного німецького працівника (рис. 5).

Функціонування транзиту робочої сили, як будь-якого системного явища, призводить до певних наслідків і ефектів, які виражаються у вигляді економічних, соціальних, політичних переваг або втрат для країни-реципієнта (Німеччини) і країни-донора (України). Великі розриви в рівнях доходів у транзиті робочої сили (ТРС) є однією з головних економічних причин інтенсифікації процесу міграції саме працездатних кадрових ресурсів України до Німеччини. Наслідком функціонування ТРС є покращення економічної ситуації осіб-переселенців та сімей трудових мігрантів через зростання обсягів грошових переказів. Така форма міграційного капіталу є інвестиційним ресурсом, який зазвичай, отримує пасивні (споживацькі) цілі використання. В 2024 р. Німеччина інвестувала в економіку України 4.84 млрд. EUR, що складало 6.9 % від загального обсягу прямих інозем-

Таблиця 1. Відносини на ринку праці між Німеччиною та Україною, 2020—2024 рр.

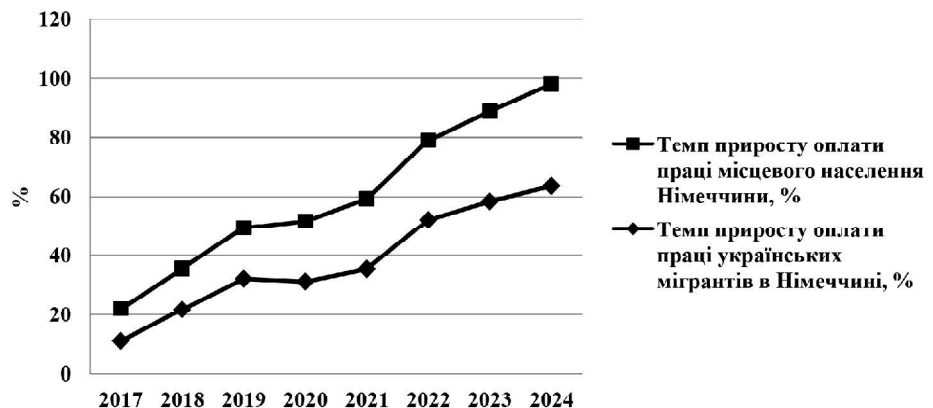
Індикатори	2020	2021	2022	2023	2024
Середня заробітна плата, євро/міс.	1929	1985	2030	2094	2157
Оплата праці мігрантів, євро/міс.	1484	1651	1676	1736	1813
Оплата праці українців, євро/міс.	1376	1420	1594	1660	1715
Рівень безробіття, %	5	4.6	4.1	3.8	3.4
Мінімальна оплата праці, євро/міс.	-	1360	1360	1414.4	1414.4
Індекс інфляції, %	100.9	100.3	100.5	101.8	101.7
Співвідношення середнього рівня оплати праці до заробітної плати зайнятих українців у Німеччині	1.40	1.40	1.27	1.26	1.26
Німеччина / Україна					
Співвідношення заробітної плати найманих працівників у Німеччині до середньої заробітної плати найманих працівників в Україні	8.7	11.5	11.1	8.8	7.8
Співвідношення заробітної плати зайнятих українців у Німеччині до середньої заробітної плати зайнятих в Україні	6.2	8.2	8.7	7.0	6.2
Співвідношення безробіття в Україні до Німеччини	1.9	2.1	2.4	2.6	2.7
Співвідношення мінімальної заробітної плати в Німеччині та України	26,4	27.1	27.9	13.3	12.2

Джерело: побудовано за даними [1; 4; 9; 15].

них інвестицій, залучених в економіку України. У 2021 р. кумулятивний обсяг прямих інвестицій з Німеччини в економіку України становив 1.79 млрд. EUR. Таким чином, Німеччина посіла п'яте місце серед основних країн-інвесторів України [11]. Обсяг інвестиційних потоків через відновлення міжнародних відносин між Україною та Німеччиною представлено на рис. 6.

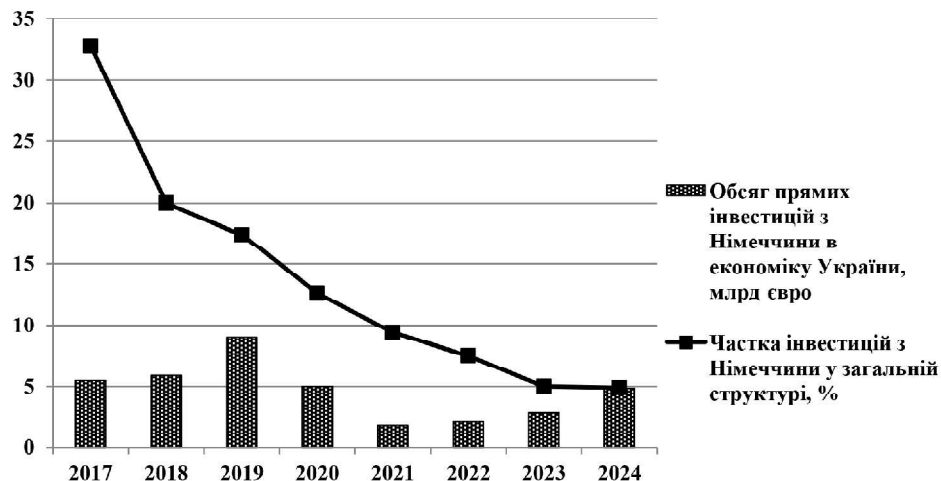
Так, кількість залучених німецьких інвестицій в Україні за 2017—2024 рр. становила 34,67 млрд. EUR, в середньому на один рік — 4,33 млрд. EUR. Найбільший інвестиційний потік в обсязі 8,99 млрд. EUR був в 2019 р., в 2020—2021 рр. він зменшився на 64,2%, в періоді 2022—2024 рр. він зріс в 2,3 разів.

Українські інвестиції у німецьку економіку довоєнного періоду порівняно незначні. Так, в 2020 р. Україна інвестувала в економіку Німеччини 3.4 млрд. EUR, з них у переробну промисловість — 72%. Крім того, українські інвестиції вкладались у такі сфери як: будівництво, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність [11].

Рис. 5. Темпи приросту оплати праці серед місцевого населення та українських мігрантів у Німеччині, 2017—2024 рр., %

Джерело: побудовано за даними [1; 4; 9; 15].

Рис. 6. Обсяг прямих іноземних інвестицій з Німеччини у загальній структурі капіталовкладень України, 2017–2024 рр., %

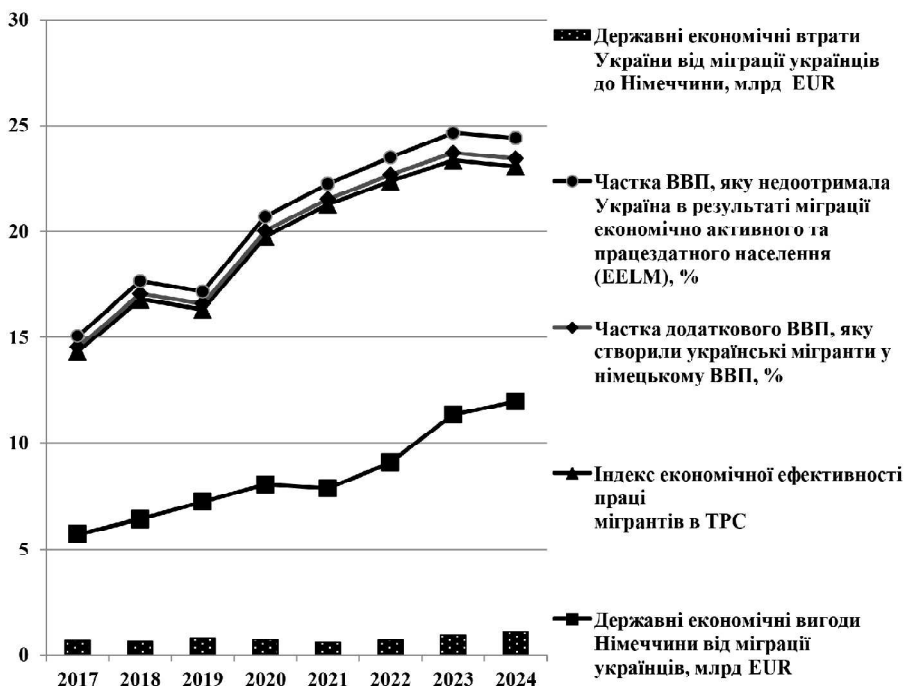
Джерело: побудовано авторами за даними [11].

У зв'язку з цим, побудова системи оцінок та прогнозів міграції працездатних кадрових ресурсів, з метою вирішення пов'язаних із нею завдань, є актуальною в умовах формування нових міграційних систем та мереж під час воєнного стану в Україні, яка виступає однією з найбільших міграційних країн-донорів для ЄС, США. У цих країнах-реципієнтах імміграція населення набуває все більшого значення з огляду на зменшення впливу природних змін на динаміку населення, що особливо важливо для Німеччини, Італії, Польщі тощо, де вже спостерігається негативний природний приріст населення [19].

Оскільки трудова міграція здійснюється з метою покращення економічного стану домогосподарства, економічні ефекти від функціонування ТРС пропо-

нується виміряти через обсяги грошових трансфертів між державами, що залучені до створення ТРС. Оцінювання значення даного показника дозволить визначити величину зворотної фінансової підтримки трудових мігрантів родичам, допоможе визначити величину їх фінансову спроможність для забезпечення не лише особистих потреб, але й накопити депозитні вкладення в розвиток економіки країни-проживання та домогосподарств.

Згідно результатів функціонування ТРС в Німеччині, наведених на рис. 7 економічна ефективність використання трудового капіталу українських мігрантів у вартісному вимірі зросла в середньому в 11.0 разів. Українські мігранти на ринку праці Німеччини за 2017–2024 рр. додатково створили товари і надали послуги

Рис. 7. Державні міграційні вигоди та втрати в умовах функціонування ТРС між Україною та Німеччиною за період 2017–2024 рр.

Джерело: розраховано авторами.

до ВВП країни-реципієнта в обсязі 67.73 млрд. EUR, що становить 0.26% від загального ВВП Німеччини. За досліджуваний період 2017—2024 рр. частка ВВП Німеччини, створеного українцями, демонструвала тенденцію до зростання з 0.22% у 2017 р. до 0.36% у 2024 р.

Обчислено максимально можливий рівень оплати праці українських мігрантів та суспільні економічні вигоди мігрантів при відсутності безробіття серед економічно активних та працездатних українців, які офіційно проживають у Німеччині (рис. 8).

Так, при прогнозі повної зайнятості економічно активного та працездатного кадрових ресурсів з України за період 2017—2024 рр., мігранти змогли б одержати дохід у вигляді заробітної плати на суму 1,55 млрд. EUR, водночас при тотожній зайнятості в Україні — лише 0.087 млрд. EUR. Відповідно, ефективність використання трудового потенціалу мігрантів в 17,8 разів вище в Німеччині, ніж в Україні.

Тісноту зв'язку між рівнем еміграції українців до Німеччини та факторами міжнародних відносин щодо працевлаштування кадрових ресурсів, здійснено за основі методу найменших квадратів, який враховує можливість взаємодії між залежними змінними в країні підтверджено коефіцієнтом множинної кореляції, який дорівнює 0.91.

$$KOE\!F = C_0 + C_1 INF^{UA} - C_2 SAL^{UA} - C_3 UNEMP^{GERM} \quad (1),$$

де, $KOE\!F$ — темп приросту коефіцієнта інтенсивності прибуття українців до Німеччини, %; INF^{UA} — темп приросту рівня інфляції в Україні, %; SAL^{UA} — темп приросту середньостатистичної реальної заробітної плати в Україні, %; $UNEMP^{GERM}$ — темп приросту рівня безробіття у Німеччині, %.

$$KOE\!F = 1.091 + 0.349 INF^{UA} - 0.575 SAL^{UA} - 0.698 UNEMP^{GERM} \quad (2),$$

$$adj.R^2 = 0.876$$

$$DW = -1.59$$

Для визначення ступеня вагомості та впливу кожного фактора на варіацію результативної ознаки обчислено коефіцієнти еластичності, які показали, що при збільшенні на 1% темпів приросту рівня інфляції в Україні (INF^{UA}) і незмінних значеннях інших факторів, очікується зростання інтенсивності прибуття українців до Німеччини на 1.08%. Зростання середнього рівня оплати праці в Україні (SAL^{UA}) та безробіття в Німеччині ($UNEMP^{GERM}$) на 1% приведе до послаблення еміграційного руху трудового населення на 2.01% та 2.2% відповідно. В цілому виявлено, що при зростанні значень представлених змінних у моделі на 1% результативна ознака ($KOE\!F$) зменшиться на 3.13%.

На основі побудованої економіко-математичної моделі (2) оцінено ймовірні варіанти україно-німецького вектору міграційної активності та працездатності кадрових ресурсів (рис. 9) на середньостроковий (до 2025 р.) та довгостроковий (до 2030 р.) періоди. Еталонний сценарій середньострокового прогнозу передбачає збереження існуючих тенденцій розвитку міжнародних відносин щодо працевлаштування кадрових ресурсів Німеччини (зменшення рівня безробіття з 3,4% у 2025 р. до 2% у 2030 р., збереження тенденції до зростання рівня оплати праці на фоні збільшення дефіциту робочої сили) та значне покращення економічної ситуації в Україні (зменшення рівня інфляції до 2,8% у 2025 р. та 1% у 2030 р., стабілізацію валютного курсу, зростання середнього рівня заробітної плати до 875 EUR у 2025 р. та до 3 тис. євро у 2030 р.).

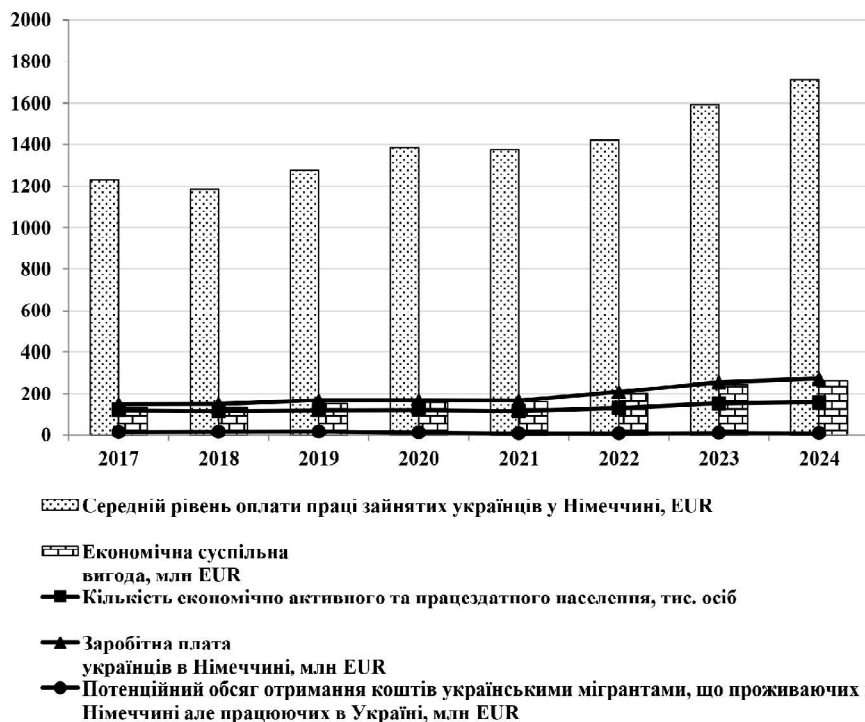

Рис. 8. Максимально можливі суспільні економічні вигоди українських мігрантів в умовах функціонування ТРС, 2017—2024 рр.

Джерело: розраховано авторами.

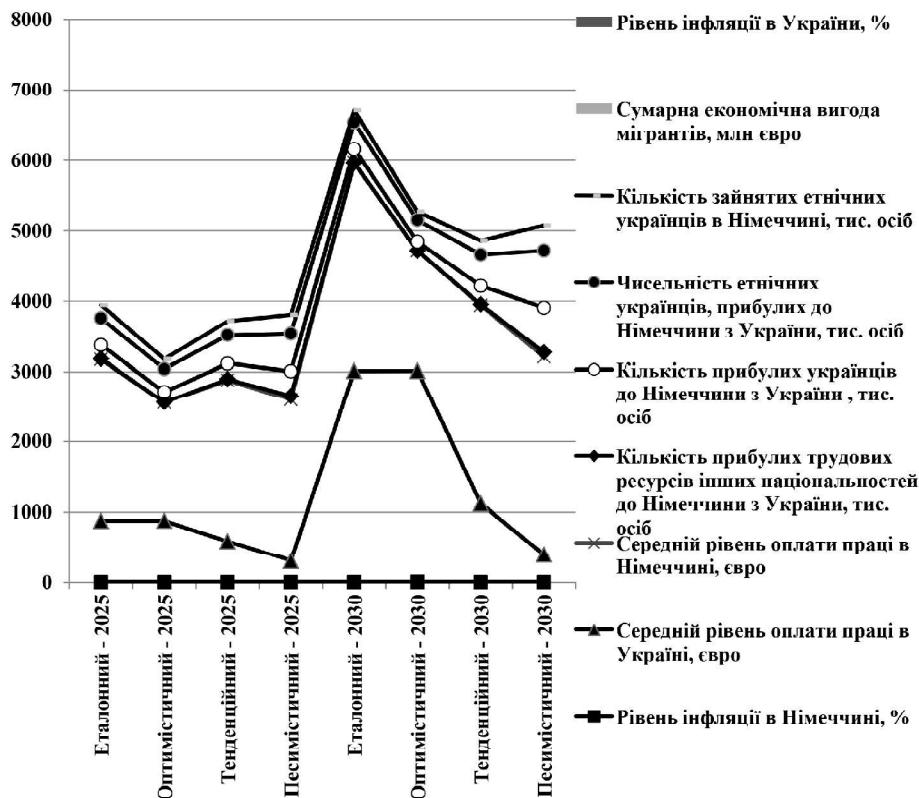

Рис. 9. Прогнозні індикатори розвитку міграційної активності та працездатності кадрових ресурсів України до Німеччини 2025 р. та 2030 р.

Джерело: розраховано авторами.

Позитивна динаміка показників дозволить до 2030 р. покращити економічних індикатори, які є стимулюючими важелями впливу на процеси розвитку та деформації транзиту робочої сили.

ВИСНОВКИ

Таким чином, європейська працересурсна криза, стає очевидною, оскільки боротьба за трудовий потенціал в майбутньому лише набере обертів. Україна через значну різницю в економічному розвитку, і надалі залишатиметься донором робочої сили для країн ЄС, зокрема і для Німеччини, що поглиблюватиме міжнародні відносин в країні. Прогностична модель відтворення ринку праці України та Німеччини дозволила виявити загальні перспективи розвитку процесів транзиту робочої сили. Проте, подальше зниження рівня народжуваності, старіння місцевого населення призведе до загострення демографічних та економічних проблем всередині обох країн. Відтак, відновлення трудового потенціалу молодих працездатних кадрових ресурсів залишається одним із ефективних способів оптимізації структури статево-вікових характеристик транзиту робочої сили в міжнародній міграційній системі.

Необхідною умовою збалансованого розвитку транзиту робочої сили та відновлення економічної стабільності на засадах міжнародних відносин між країнами в майбутньому має стати активізація імміграційних процесів та розвиток нових каналів міграційного руху. Оскільки ТРС змінює міжнародні відносин в суспільстві та тісно пов'язаний з привабливістю країни, тому, в цьому контексті, міграційні процеси мають впливати на мігра-

ційну політику країн-донорів і країн-реципієнтів. Міграційну політику необхідно розглядати як інструмент демографічного відновлення та формування транзиту робочої сили, що безпосередньо пов'язаний з економічною ситуацією.

Література:

1. Бараняк І.Є. Формування українсько-німецької територіальної міграційної системи: економічні наслідки та ефекти. Економіка і держава. 2019. № 1 (135). С.132—136.
2. Гриньова В.М., Шульга Г.Ю. Економіка праці та соціально-трудова відносини. Київ: КНЕУ. 2010, 278 с.
3. Долінченко О. Методичні аспекти дослідження демографічного розвитку великого міста. Ефективність державного управління. 2017. № 1 (50). URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnistvo_1/edu_50/fail/10.pdf.
4. Дослідження гендерної специфіки вимушеної міграції з України до ЄС в умовах військового конфлікту (2024). URL: <https://razumkov.org.ua/images/2024/01/29/2024-Pyshchulina-EDNANNYA-SITE.pdf>.
5. Кравченко І.С. Особливості взаємодії ринків праці ЄС та України. Соціально-трудова відносини: теорія і практика. Збірник наукових праць Київського національного економічного університету. 2015. № 2 (10). С. 43—53.
6. Лібанова Є. М. Ринок праці та соціальний захист. Київ: Основи. 2004, 288 с.
7. Лібанова Є. М., Хвесика М. А. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів. Київ: ДУ ІЕПР НАН України. 2014, 304 с.

8. Маршавін Ю.М. (2014). Професійний дисбаланс на ринку праці: економічні втрати та шляхи їх мінімізації. Економіка і держава. 2014. № 8. С. 6—9.

9. Ринок праці. Статистична інформація. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

10. Садова У.Я., Князев С.І., Андрусин Н.І. Територіальна міграційна система України як чинник розвитку економіки, держави і суспільства. Соціально-економічні проблеми сучасної України. 2013. №3. С. 3—12.

11. Торговельно-економічне співробітництво — Україна-Німеччина". Посольство України у Федеративній Республіці Німеччина. URL: <https://germany.mfa.gov.ua/ua/ukraine-de/trade>.

12. Шаульська Л.В. (2014). Реалізація потенціалу конкурентоспроможності фахівців в умовах кризового стану ринку праці. Вісник Донецького національного університету. Серія Б. Економіка і право. 2014. № 2. С. 97—101.

13. Acemoglu D., Pisshe J. The Structure of Wages and Investment in General Training. Journal of Political Economy. 1999. Vol. 107 (3). Pp. 359—372.

14. Ahokas J. Forecasting demand for lab our and skill with an ACE-model in Finland. 2010. URL: <https://www.gtap.agecon.purdur.edu/resources/download/5016.pdf>.

15. Ahmad-Yar Ah.W., Bircan T. Anatomy of a Misfit: International Migration Statistics. Sustainability, 2021. Vol. 13. Pp. 4032.

16. Allen J., Van der Velder R. When do skills become obsolete and when does it matter? The economic of skills obsolescence. Research in Labor Economics. 2007. Vol. 21. Pp. 27—50.

17. Dauer T.K. Educational mismatch and wages: A panel analysis. Economics of Education Review. 2002. Vol. 21 (3). Pp. 221—239.

18. Dolton P., Vignoles A. The incidence and effects of over education in the UK graduate labor market. Economics of Education Review. 2000. Vol. 19. Pp. 179—198.

19. Bevolkerung: Westeuropa wachst, Osteuropa schrumpft. URL: <https://kurier.at/chronik/weltchronik/bevoelkerung-westeuropa-waechst-osteuropaschrumpft/400054985>

References:

1. Baraniak, I.Ye. (2019), "Formation of the Ukrainian-German territorial migration system: economic consequences and effects", Economy and state, vol. 1 (135), pp. 132—136.

2. Hrynova, V.M. and Shulha, H.Yu. (2010), Ekonomika pratsi ta sotsial'no-trudovi vidnosyny [Labor economics and social and labor relations], KNEU, Kyiv, Ukraine.

3. Dolinchenko, O. (2017), "Methodical aspects of research of demographic development of the big city", Efficiency of public administration, vol. 1 (50), available at: http://www.lvivacademy.com/vidavnytstvo_1/edu_50/fail/10.pdf (Accessed 21 Mach 2025).

4. Razumkov Centre (2024), "Research on the gender specificity of forced migration from Ukraine to the EU in conditions of military conflict", available at: <https://razumkov.org.ua/images/2024/01/29/2024-Pyshchulina-EDNANNYA-SITE.pdf> (Accessed 21 Mach 2025).

razumkov.org.ua/images/2024/01/29/2024-Pyshchulina-EDNANNYA-SITE.pdf (Accessed 21 Mach 2025).

5. Kravchenko, I.S. (2015), "Features of interaction between the EU and Ukraine labor markets. Social and labor relations: theory and practice", Collection of scientific works of Kyiv National Economic University, vol. 2(10), pp. 43—53.

6. Libanova, E.M. (2004), Rynok pratsi ta sotsial'nyj zakhyst [Labor market and social protection], Osnovy, Kyiv, Ukraine.

7. Libanovi, E. M., Khvesyka, M. A. (2014), Sotsial'no-ekonomichnyj potentsial staloho rozvytku Ukrainy ta ii rehioniv [Social and economic potential of sustainable development of Ukraine and its regions], SIEPR NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

8. Marshavin, Yu.M. (2014), "Professional imbalance in the labor market: economic losses and ways to minimize them", Economy and State, vol. 8, pp. 6—9.

9. State Statistics Service of Ukraine (2024), "Labor market. Statistical information", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 21 Mach 2025).

10. Sadova, U.Ya., Kniaziev, S.I. and Andrusyshyn, N.I. (2013). "Territorial migration system of Ukraine as a factor in the development of economy, state and society", Social and economic problems of the modern period of Ukraine, vol. 3, pp. 3—12.

11. Embassy of Ukraine in the Federal Republic of Germany (2025), "Trade and economic cooperation — "Ukraine-Germany", available at: <https://germany.mfa.gov.ua/ua/ukraine-de/trade> (Accessed 21 Mach 2025).

12. Shaulska, L.V. (2014), "Realization of the potential of competitiveness of specialists in the conditions of crisis state of the labor market", Spring of Donetsk National University. Series B. Economics and Law, vol. 2, pp. 97—101.

13. Acemoglu, D. and Pisshe, J. (1999), "The Structure of Wages and Investment in General Training", Journal of Political Economy, vol. 107 (3), pp. 359—372.

14. Ahokas, J. (2010), "Forecasting demand for lab our and skill with an ACE-model in Finland", available at: <https://www.gtap.agecon.purdur.edu/resources/download/5016.pdf> (Accessed 21 Mach 2025).

15. Ahmad-Yar, Ah.W. and Bircan, T. (2021), "Anatomy of a Misfit: International Migration Statistics", Sustainability, vol. 13, pp. 4032.

16. Allen, J. and Van der Velder, R. (2007), "When do skills become obsolete and when does it matter? The economic of skills obsolescence", Research in Labor Economics, vol. 21, pp. 27—50.

17. Dauer, T.K. (2002), "Educational mismatch and wages: A panel analysis", Economics of Education Review, vol. 21 (3), pp. 221—239.

18. Dolton, P. and Vignoles, A. (2000), "The incidence and effects of over education in the UK graduate labor market". Economics of Education Review, vol. 19, pp. 179—198.

19. kurier.at (2018), "Population: Western Europe grows, Eastern Europe shrinks", available at: <https://kurier.at/chronik/weltchronik/bevoelkerung-westeuropa-waechst-osteuropaschrumpft/400054985> (Accessed 21 Mach 2025).

Стаття надійшла до редакції 27.03.2025 р.